Lietas arhīva Nr. AA43-0696-25/12

Administratīvā apgabaltiesa
LĒMUMS
Rīgā 2025. gada 3. aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnesis referents Kaspars Berķis, tiesneses Ilze Amona un Valda Zommere,

pārbaudot /Persona D/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024. gada 5. decembra lēmumu,

konstatēja

[1] Pieteicējs /Persona D/ vērsās Administratīvajā rajonā tiesā ar pieteikumu, kurā lūgts pārskatīt Rīgas valstspilsētas pašvaldības Labklājības departamenta 2024. gada 25. novembra lēmumu Nr. DL-24-385-ap par atteikumu piešķirt garantētā minimālā ienākuma pabalstu un mājokļa pabalstu. Pieteikumā ietverts arī lūgums atbrīvot pieteicēju no valsts nodevas samaksas.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024. gada 5. decembra lēmumu pieteicēja lūgums par atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas noraidīts. Lēmums motivēts šādi.

[2.1] Administratīvā procesa likuma 128. panta trešā daļa noteic, ka tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, pēc personas lūguma var pilnīgi vai daļēji atbrīvot personu no valsts nodevas samaksas. Tiesa (tiesnesis), pieņemot lēmumu, ņem vērā to, vai šīs personas iesniegtos citus pieteikumus, sūdzības un lūgumus administratīvajai tiesai pēdējo triju gadu laikā vairākkārt atteikts pieņemt, atteikts izskatīt, tie atstāti bez izskatīšanas vai noraidīti. No minētā izriet, ka mantiskā stāvokļa kritērijs ir skatāms kopsakarā ar valsts nodevas maksāšanas mērķi – mazināt nepamatotu pieteikumu iesniegšanu. Šis mērķis tiek sasniegts tādējādi, ka persona pirms pieteikuma iesniegšanas rūpīgi apdomā, vai iesniedzamais pieteikums būs pamatots. Proti, lemjot par personas atbrīvošanu no valsts nodevas samaksas, vienlaikus izvērtējams arī tas, cik labticīgi persona izmanto likumā noteiktās tiesības.

[2.2] Atbilstoši ierakstiem Tiesu informācijas sistēmā pieteicējs pēdējo triju gadu laikā ir vērsies administratīvajā tiesā ar 20 pieteikumiem, no kuriem 18 pieteikumi ir noraidīti un vienu pieteikumu ir atteikts pieņemt, turklāt visi minētie pieteikumi iesniegti par Rīgas valstspilsētas pašvaldības Labklājības departamenta lēmumiem, ar kuriem atteikts piešķirt sociālos pabalstus. Tādējādi secināms, ka pieteicējs pēdējo triju gadu laikā sistemātiski ir vērsies tiesā ar nepamatotiem pieteikumiem. Turklāt gan pārsūdzētais lēmums, gan virkne iepriekš tiesā pārsūdzēto lēmumu par atteikumu piešķirt sociālos pabalstus ir pamatoti ar principā identiskiem apsvērumiem. Pārsūdzētajā lēmumā konstatēts, ka pieteicējam ilgstoši, kopš 2021. gada 22. februāra ir bezdarbnieka statuss, pieteicējs kopš 2023. gada marta neapmeklē konsultācijas pie sociālā darbinieka un kopš 2018. gada pieteicējs nepilda vienošanās par līdzdarbības pienākumiem. Šie apstākļi jau iepriekš ir tikuši pārbaudīti tiesā un atzīti par pierādītiem. Konkrētajā gadījumā pieteicējs pieteikumā nav minējis ne argumentus attiecībā uz pārsūdzētā lēmuma nepareizību, ne arī norādījis, ka faktiskie apstākļi šobrīd būtu mainījušies. Minētais norāda, ka pieteikums ticis sastādīts, neapsverot tiesāšanās nepieciešamību, bet gan, lai formāli izlietotu tiesības vērsties tiesā.

[2.3] Tā kā atteikums atbrīvot traucējošo prāvnieku no valsts nodevas samaksas ir paša traucējošā prāvnieka sistēmiskas, ļaunprātīgas rīcības sekas, viņš nevar atsaukties, ka pieeja tiesai viņam liegta viņa mantiskā stāvokļa dēļ. Šādā gadījumā netiek pārkāpta vienlīdzīga attieksme pret personām, kurām ir vienlīdz smags mantiskais stāvoklis, jo traucējošais prāvnieks kā pastāvīgs nepamatotu pieteikumu un sūdzību iesniedzējs neatrodas salīdzināmos apstākļos ar tām personām, kurām ir tikpat smags mantiskais stāvoklis, taču tās savas tiesības vērsties tiesā izmanto labticīgi

[2.4] Līdz ar to secināms, ka pieteicējs savas tiesības vērsties tiesā izmanto, rūpīgi neapsverot tiesāšanās nepieciešamību. Tādējādi nav iespējams panākt, ka pieteicējs izpilda savu pienākumu rūpīgi apsvērt sūdzības iesniegšanas nepieciešamību un pamatotību, viņam nesaglabājot pienākumu maksāt valsts nodevu. Pieteicējs ir persona darbspējīgā vecumā, un nav konstatējami objektīvi šķēršļi, kas liegtu pieteicējam strādāt algotu darbu. Šādu šķēršļu neesība liecina par pieteicēja apzinātu izvēli negūt ienākumus. Tiesneša ieskatā pieteicējs nav labticīgi izmantojis likumā noteiktās tiesības, iesniedzot pieteikumu un lūdzot viņu atbrīvot no valsts nodevas samaksas. Ņemot vērā norādīto, trūcīgas mājsaimniecības statusa esība konkrētajā situācijā nevar kalpot kā pamats atbrīvošanai no valsts nodevas samaksas.

[3] Pieteicējs par tiesneša 2024. gada 5. decembra lēmumu iesniedza blakus sūdzību, norādot, ka pieteicējam nav līdzekļu valsts nodevas samaksai, pieteicējs jau ilgstoši ir bez darba, viņam ir piešķirts maznodrošinātas mājsaimniecības statuss. Tiesa, neatbrīvojot no valsts nodevas samaksas, atņem pieteicējam tiesības uz savu tiesību aizsardzību tiesā. Atbilstoši tiesu praksei no maksājumiem par tiesvedību parasti tiek atbrīvotas personas, kurām ir piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas personas statuss. Ņemot vērā iepriekš norādītos apstākļus, pieteicējs lūdz viņu pilnībā atbrīvot no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā.

[4] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 322. panta otro daļu blakus sūdzība tiek izskatīta rakstveida procesā.

[5] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi pirmās instances tiesas tiesneša lēmuma pamatojumu kopsakarā ar blakus sūdzībā norādītajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka blakus sūdzība ir pamatota, lēmums ir atceļams un pieteicējs ir atbrīvojams no valsts nodevas samaksas.

[6] Kā pamatoti norādījis pieteicējs, atbilstoši administratīvo tiesu praksei no valsts nodevas samaksas parasti tiek atbrīvotas personas, kurām ir piešķirts trūcīgas vai maznodrošinātas personas (ģimenes) statuss, ko piešķir, izvērtējot ģimenes vai personas ienākumus, kustamo un nekustamo mantu, kā arī citus resursus (*Senāta 2017. gada 15. februāra lēmums lietā Nr. SKA-892/2017*). Konkrētajā gadījumā pieteicējam ir piešķirts maznodrošinātas mājsaimniecības statuss (*lietas 8. lapa*).

[7] Vienlaikus ir pārbaudāms pārsūdzētajā lēmumā secinātais, ka pieteicējs, iesniedzot pieteikumu un lūdzot viņu atbrīvot no valsts nodevas samaksas, rīkojas nelabticīgi.

Izvērtējot pirmās instances tiesas tiesneša norādītos apstākļus, apgabaltiesas ieskatā jāņem vērā, ka pieteicējs ir vērsies tiesā ar lūgumu pārskatīt pašvaldības lēmumu, ar kuru viņam atteikts piešķirt garantētā minimālā ienākuma pabalstu un mājokļa pabalstu. Pārbaudot Tiesu informācijas sistēmā pieejamo informāciju, apgabaltiesa konstatē, ka arī citas pieteicēja rosinātās tiesvedības ir bijušas saistītas ar sociālās palīdzības piešķiršanu. Sociālā palīdzība personām parasti tiek piešķirta uz noteiktu termiņu, turklāt pamats tās piešķiršanai ir atkarīgs no dažādu apstākļu kopuma, kas bieži vien var mainīties. Līdz ar to, neveicot pieteikuma pārbaudi, nav gūstama pārliecība, ka pieteicējs, pārsūdzot iestādes atteikumu piešķirt viņam sociālo palīdzību, konkrētajā gadījumā būtu rīkojies acīmredzami nelabticīgi.

[8] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 128. panta trešajai daļai izņēmuma gadījumos, lai netiktu nepamatoti ierobežota pieeja tiesai mantiskā stāvokļa dēļ, persona var tikt pilnīgi vai daļēji atbrīvota no valsts nodevas samaksas.

Ievērojot to, ka pieteicējs ir maznodrošināta persona un pieteikums ir iesniegts sociālās drošības jomā, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējam noteiktais pienākums samaksāt valsts nodevu par pieteikuma iesniegšanu konkrētajos apstākļos nesamērīgi ierobežo viņa tiesības vērsties tiesā. Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst par nepieciešamu atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024. gada 5. decembra lēmumu un atbrīvot pieteicēju pilnībā no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu.

Vienlaikus apgabaltiesa norāda, ka atbrīvojums no valsts nodevas samaksas neatbrīvo pieteicēju no pienākuma rūpīgi apsvērt nepieciešamību un pamatu vērsties tiesā ar pieteikumu. Savukārt, ja, pārbaudot pieteikumu, konstatējams, ka tas ir acīmredzami nepamatots – acīmredzami noraidāms pēc būtības, tiesnesis saskaņā ar Administratīvā procesa likuma $191.^{1}$ panta pirmo daļu var atteikt šāda pieteikuma izskatīšanu. Būtiski, ka Administratīvā procesa likuma $191.^{1}$ pantā noteiktā regulējuma piemērošana nodrošina to, ka secinājums par to, vai pieteikums ir acīmredzami nepamatots, tiek izdarīts, tiesnesim rūpīgi izvērtējot pieteikumā ietvertos argumentus.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 128. panta trešo daļu un 129. pantu, 323. panta pirmās daļas 3. punktu un 324. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nolēma

apmierināt /Persona D/ blakus sūdzību;

atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024. gada 5. decembra lēmumu un atbrīvot /Persona D/ no valsts nodevas samaksas;

nodot jautājumu par /Persona D/ pieteikuma virzību jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams un stājas spēkā no tā pieņemšanas brīža.

Tiesnesis Tiesnese Tiesnese
K. Berķis I. Amona V. Zommere